

Editorial #2: Η Ελπίδα που Δεν Έρχεται

Barikat

«Δεν θα αφήσουμε να μας χαρακτηρίσουν απεγνωσμένους επειδή δρούμε, χτίζουμε, επιτεθόμαστε χωρίς ελπίδα. Η ελπίδα είναι μια ασθένεια με την οποία ο πολιτισμός δεν μας έχει ακόμη μολύνει. Δεν είμαστε ωστόσο απεγνωσμένοι. Κανείς ποτέ δεν έδρασε μέσα από την ελπίδα. Η ελπίδα έχει να κάνει με τη αναμονή, την άρνηση του να κοιτάς μια κατάσταση κατάματα, το φόβο να εισβάλεις στο παρόν, κοινώς: το φόβο του να ζεις... Πρέπει να έχουμε επίγνωση των δυνάμεών μας, και στη συνέχεια να τις χρησιμοποιούμε. Ακόμα κι'αν αυτό σημαίνει ότι θα κάνουμε εχθρούς. Ή ότι θα κάνουμε φίλους. Όσο νωρίτερα μάθουμε τί θέλουμε, θα πάψουμε να είμαστε μόνοι»

Comité invisible, L'insurrection qui vient (Αόρατη επιτροπή, Απόσπασμα από τη μπροσούρα «Η εξέγερση που έρχεται»)

Λίγες μέρες πριν από τη διεξαγωγή του πρώτου γύρου των γαλλικών προεδρικών εκλογών, οι δημοσκοπήσεις άφηναν να υπονοηθεί ότι ο Ζαν-Λυκ Μελανσόν μπορούσε να περάσει στο δεύτερο γύρο. Κάτι τέτοιο, όσο κι αν τέτοιες σκέψεις ήταν πρόωρες, σήμαινε ότι υπήρχαν σοβαρές πιθανότητες να εκλεγεί πρόεδρος της Γαλλίας και έτσι, σύμφωνα με τους υποστηρικτές του, ο γαλλικός λαός θα είχε την δυνατότητα να βρεθεί στη θέση να δώσει τη μάχη που η Ελλάδα και ο ΣΥΡΙΖΑ έδωσε πριν από δύο χρόνια, και έχασε.

Η φιγούρα του Μελανσόν, ιδιαίτερα κατά το τελευταίο εικοσαήμερο πριν τη διεξαγωγή των εκλογών, καλλιέργησε προσδοκίες. Καταρχάς στο γαλλικό εκλογικό σώμα. Σημαντικό κομμάτι της νεολαίας ταυτίστηκε με τον Μελανσόν και πίστεψε ότι θα μπορούσε να κυβερνήσει όπως εκείνοι θα ήθελαν: βάζοντας φραγμούς στην ακροδεξιά απειλή, δημοκρατικοποιώντας τη πολιτική και οικονομική ζωή, εφαρμόζοντας ένα δημοσιονομικό πρόγραμμα που θα έβαζε τέλος στη λιτότητα. Ο λυρικός και πύρινος λόγος του συγκέντρωνε καθ'όλη τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας δεκάδες χιλιάδες κινηματικά απαίδευτους ψηφοφόρους που ήθελαν να πιστέψουν στο μήνυμά του.

Η Ελπίδα έρχεται

Προσδοκίες καλλιεργήθηκαν όμως και σε μερίδα της ευρωπαϊκής Αριστεράς που ξαναπίστεψε ότι μια αλλαγή "τύπου Συριζα" είναι εφικτή. Όπως και με τον Μπέρνι Σάντερς ένα χρόνο και κάτι νωρίτερα, η προοπτική ανάληψης διακυβέρνησης της προεδρίας της Γαλλικής Δημοκρατίας από έναν υποψήφιο που πρεσβεύει τις "ιδέες και αξίες" της ριζοσπαστικής αριστεράς αποτελούσε ένα στοίχημα που χωρίς αμφιβολία έπρεπε να στηριχθεί. Απέναντι στο παράδειγμα της αποτυχίας της -πρώτης- κυβέρνησης Τσίπρα, οι εν Ελλάδι και όχι μόνο υποστηρικτές του πρότζεκτ Μελανσόν, ισχυρίζονταν ότι η Γαλλία, λόγω της "δομικά" καλύτερης της θέσης τόσο στο διεθνές οικονομικό σύστημα όσο και εντός της Ευρωζώνης, θα μπορούσε να ανοίξει εκ νέου το μέτωπο που πρωτοέσκαψε η ελληνική ριζοσπαστική αριστερά. Άλλωστε, κανείς, σύμφωνα με τη επιχειρηματολογία τους, δεν μπορούσε να προαναγγείλει την έκβαση μιας τέτοιας σύγκρουσης και ως εκ τούτου η στήριξη σ'έναν "αριστερό υποψήφιο" που διεκδικεί με σοβαρές όρους την εξουσία, θα έπρεπε να αποτελεί τη κοινή λογική. Για πρώτη φορά μετά τη ντε φάκτο διάλυση του ΣΥΡΙΖΑ, είδαμε τόσο το κόμμα του Τσίπρα όσο και τη ΛΑΕ αλλά και άλλες οργανώσεις στην Ελλάδα να επενδύουν, από διαφορετικές θέσεις, στο ενδεχόμενο μιας προεδρίας Μελανσόν.

Τελικά ο Μελανσόν υπέστη μία σοβαρότατη ήττα από το πουλέν του Φρανσουά Ολάντ, Εμμανουέλ Μακρόν, και, φυσικά, την Μαρίν Λεπεν. Όπως συνέβη και στην Ελλάδα με τον ΣΥΡΙΖΑ του Αλέξη Τσίπρα, έτσι λοιπόν και στη Γαλλία του Ζαν-Λυκ Μελανσόν, η Ελπίδα που ερχόταν, τελικά άλλαξε γνώμη και αποφάσισε να μην έρθει και να αναβάλει το ραντεβού της με την Ιστορία.

Για άλλη μια φορά η ελληνική και ευρωπαϊκή αριστερά πόνταρε δυνατά σ'ένα ζευγάρι χαρτιών, που για κάποιους, ήταν χαμένο από χέρι. Η πραγματικότητα διείσδυσε τραυματικά στη φαντασία όσων επένδυσαν συναισθηματικά και πολιτικά σε εκείνον και η απογοήτευση βύθισε σε σύγχυση όσους, κυρίως στη Γαλλία, πίστεψαν ότι οι ζωές τους θα μπορούσαν να αλλάξουν με μία "προεδρία Μελανσόν". Ιστορία γνωστή.

Αστική δημοκρατία και αντιφασισμός

Ποια είναι τα διδάγματα που μπορούμε να αντλήσουμε από τη πορεία των δυνάμεων της λεγόμενης "Ριζοσπαστικής Αριστεράς" στη Δύση τη τελευταία δεκαπενταετία; Τι ενώνει το προ-Μνημονίου ΣΥΡΙΖΑ με την Ανυπόταχτη Γαλλία του Μελανσόν, τον Μπέρνι Σάντερς και τους Ποδέμος ;

Εδώ και καιρό, στο σύνολό τους τα ευρωπαϊκά αριστερά κόμματα που αποδέχονται το αστικοδημοκρατικό μοντέλο διακυβέρνησης έχουν ντυθεί τον αντιφασιστικό μανδύα και περιφέρονται ως κλειδοκράτορες της Δημοκρατίας στηρίζοντας ή ψηφίζοντας οικονομικές συμφωνίες που καταδικάζουν χώρες ολόκληρες σε ένα φαύλο κύκλο λιτότητας και παράλληλα στρώνουν το δρόμο για την εδραίωση του φασισμού.

Παράλληλα και σε κάθε ευκαιρία, οι αυτοαποκαλούμενες αριστερές προοδευτικές δυνάμεις, βλέποντας το νεοφασισμό να απλώνεται στην Ευρώπη με πρόσφατο παράδειγμα τη μάχη Μακρόν-Λεπέν στη Γαλλία δε διστάζουν να στηρίξουν ανοιχτά έναν άνθρωπο του τραπεζικού συστήματος που υπόσχεται αίμα, πολιτική σκληρής λιτότητας και συρρίκνωσης του κοινωνικού κράτους για να μην κυβερνήσει ο φασισμός. Επιλέγουν δηλαδή τη πολιτική του "μικρότερου κακού" χωρίς να υπολογίζουν πως τα νεοφασιστικά κόμματα έχουν ήδη γιγαντωθεί και ως ένα βαθμό η Αριστερά φέρει ευθύνη γι' αυτό, γιατί τα φασιστικά κόμματα φτάσανε στο παρά ένα να κυβερνήσουν εκπροσωπώντας τις τάξεις που η ίδια θα έπρεπε να εκπροσωπεί.

Αυτή η φοβισμένη Αριστερά, που όσο πλησιάζει προς την εξουσία αφήνει πίσω της τη ριζοσπαστική ρητορική, περιμένει τη μονοπρόσωπη καθοδήγηση, ξεχνά τις καταβολές της προσφέροντας θυσία όλους τους αγώνες της σε όποιο πρόσωπο φαίνεται έτοιμο να τη καθοδηγήσει, ψάχνει παντού Μεσσίες και γίνεται με τον πλέον εθελόδουλο τρόπο το ιδανικό άλλοθι σε ένα μηχανισμό που πέρα από φιλελεύθερες πολιτικές λιτότητας έχει σκοπό να αποδομήσει κάθε τι που έχει απομείνει να θυμίζει τις κοινωνίες όπως δομήθηκαν μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ζούμε στη περίοδο που τις νέες κοινωνίες δε τις δομούν οι αγώνες την εργατικής τάξης και οι ριζοσπαστικές δυνάμεις αλλά οργανισμοί όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο που διαμορφώνει με τα δικά του μέτρα μια κοινωνία ανελεύθερων. Μια κοινωνία υποτελών για τη δημιουργία της οποίας η "φοβισμένη Αριστερά" βάζει την υπογραφή της και ακόμα κι όταν αναζητά πρόσωπα με ριζοσπαστικές αντιλήψεις το κάνει χωρίς σχέδιο και είναι έτοιμη να δώσει "χαμένους αγώνες" αποδεχόμενη οποιαδήποτε συνθηκολόγηση.

Αριστερά=κυβερνάν

Ένα δεύτερο, βασικό στοιχείο που χαρακτηρίζει τις δυνάμεις της δυτικής "ριζοσπαστικής Αριστεράς" είναι η αυστηρή προσήλωση στην ιδέα του κυβερνητισμού.

Η άνοδος στην εκτελεστική εξουσία και η άσκηση της κρατικής εξουσίας αποτελεί ταυτόχρονα *raison d'être* και μοναδικό στόχο των εγχειρημάτων αυτών. Παρότι στο επίπεδο του λόγου διακηρύσσουν ότι η παραμονή τους στη κυβέρνηση του κράτους εξαρτάται από το λαϊκό παράγοντα, τη στήριξη που θα λάβουν από τα κινήματα, κλπ., στην πραγματικότητα στο πλάνο τους τα συμπεριλαμβάνουν μόνο δυνητικά και με αστερίσκους, και αυτό γιατί το πλάνο τους είναι κυβερνητικό, έχει δηλαδή ως αποκλειστικό στόχο να κυβερνήσει πληθυσμούς και ζωές χρησιμοποιώντας το κράτος και την εθνική οικονομία ως εργαλεία. Ο πολιτικός σχεδιασμός τους στηρίζεται στην ιδέα μιας εναλλακτικής, αντι-νεοφιλελεύθερης, αντι-ρατσιστικής, αντι-σεξιστικής λογικής διακυβέρνησης, η οποία, αν μη τι άλλο, δεν ισχυρίζεται ότι δεν θα κυβερνάει τους λαούς, παρά μονάχα ότι θα τους κυβερνάει κατευθυνόμενη από μια προοδευτική και φιλολαϊκή ατζέντα.

Η ιδέα μιας αριστερής κυβερνησιμότητας, είναι το βασικό στοιχείο που χαρακτηρίζει τις κυρίαρχες εκδοχές της ριζοσπαστικής Αριστεράς σήμερα. Η ιδέα αυτή στηρίζεται σ'έναν ορισμό αναφορικά με το τι είναι και τι μπορούν να κάνουν οι οργανωμένες πολιτικές δυνάμεις της Αριστεράς. Αντλώντας τόσο από την εμπειρία του λατινοαμερικάνικου ροζ κύματος όσο και από μια σειρά έργων μετα-μαρξιστών διανοούμενων, η πρακτική των κινητοποιήσεων διαχωρίζεται από εκείνη της "εκλογικής πολιτικής", προχωρώντας έτσι σε μια οντολογική διάκριση μεταξύ του τι είναι και πού μπορεί να φτάσει, αφενός, ένα κίνημα και, αφετέρου, ένας πολιτικός φορέας που συμμετέχει στο θεσμικό πολιτικό πεδίο. Ένα κίνημα μπορεί να αρθρώσει αιτήματα αλλά χρειάζεται ένα πολιτικό σχήμα ή ένα κόμμα για λειτουργήσει ως διαμεσολαβητής τους στους πολιτικούς θεσμούς του Κράτους, στα όργανα δηλαδή της -αστικής- κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Αυτή τη διάκριση μεταξύ κινήματος και πολιτικού φορέα αποδέχονται τόσο ο ΣΥΡΙΖΑ, όσο και ο Μελανσόν, ο Σάντερς και οι Ποδέμος. Είναι αυτό το στοιχείο το οποίο καθιστά τα εγχειρήματα αυτά τις διαφορετικές εκδοχές ενός ίδιου πειράματος: μιας νέας απόπειρας κυβέρνησης των λαών από συγκεντρωτικά και ιεραρχικά δομημένες πολιτικές οργανώσεις που καλούνται να κυβερνήσουν τους "πολλούς" στο όνομα των "πολλών" από τη θέση του Κράτους.

Ελλείψεις

Δεν χωρά αμφιβολία ότι τα εγχειρήματα των "αριστερών" κυβερνήσεων και οι αγώνες των κοινωνικών κινημάτων στη Λατινική Αμερική τη δεκαετία του 1990 και 2000 έβγαλαν την ευρωπαϊκή ριζοσπαστική Αριστερά από το θεωρητικό και πολιτικό τέλμα της μετά-1989 εποχής. Το πρόταγμα, όμως, μιας "ριζοσπαστικής" διαχείρισης του κρατικού μηχανισμού που θέτει ως μοναδικά ουσιώδη στόχο την κατάκτηση της κυβερνητικών αστικών θεσμών είναι ελλειπτικό. Η εμπειρία του ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα, ιδεότυπο αυτού του προτάγματος που δοκιμάστηκε και απέτυχε, καθώς επίσης το παρεθόν, το παρόν και το μέλλον αντίστοιχων προσπαθειών στο δυτικό κόσμο, υπογραμμίζουν την ανάγκη να σκεφτούμε πέρα από τα όρια που μας επιβάλλει η πραγματικότητα απογυμνώνοντας την εκλογικο-κοινοβουλευτική "ελπίδα" που σερβίρεται ελλείψει εναλλακτικών.

